

УДК 791.4: 808.5(477.86)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-3-18>

Ольга ЧЕРНЯВСЬКА,

orcid.org/0009-0006-0896-7146

викладачка кафедри аудіовізуального мистецтва

Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

(Полтава, Україна) helga.cher09@gmail.com

Анатолій МІШИН,

orcid.org/0000-0002-9325-3204

Член Національної спілки журналістів України,

викладач кафедри аудіовізуального мистецтва

Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

(Полтава, Україна) avmishyn@ukr.net

МАЙСТЕРНІСТЬ ВЕДУЧОГО ПРОГРАМ ТЕЛЕБАЧЕННЯ: ТЕХНІКА МОВЛЕННЯ І ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ У ПОЛТАВСЬКИХ МЕДІА

Ця стаття розглядає важливі аспекти майстерності ведучого програм телебачення, зосереджуючись на техніці мовлення та ефективній комунікації у медіасередовищі Полтави. Виокремлені ключові елементи успішного виступу телеведучого, такі як чисте та виразне мовлення, правильна артикуляція, варіація темпу та використання пауз для підсилення ефекту. Надаються поради щодо ефективного застосування способів мовлення як під час підготовки до телевізійних ефірів, так і під час таких ефірів. Звертається увага на особливості та різноманітність української мови: наголоси, відмінки.

Крім техніки мовлення, у статті висвітлені аспекти ефективної комунікації: важливість взаємодії з аудиторією, створення теплої атмосфери та підтримки інтересу за допомогою запитань та історій.

Підкреслюється важливість гармонічного поєднання вербальних і невербальних засобів, емоційного стану телеведучого для посилення ефективного комунікаційного зв'язку з глядачем.

В статті йдеться про різноманітні організаційні ресурси та методи, які допомагають поліпшувати майстерність телеведучого у плані мовлення та комунікації. Зокрема, про важливість співпраці з продюсерами, тренерами та іншими учасниками телевізійного процесу. Наголошується на актуальності посилення в складних сучасних умовах стресостійкості телеведучого, створення і підтримки його особистих професійних стилю та бренду для успішної діяльності на медіаринку, де постійно загострюється конкуренція. Звертається увага на технічні засоби, які допомагають телеведучому під час здійснення його професійної діяльності.

Надано практичні поради та приклади, які можуть бути корисними для ведучих телепрограм у полтавських медіа та допоможуть підвищити якість їх виступів перед аудиторією.

***Ключові слова:** ведучий програм телебачення, мова на телебаченні, техніка мовлення, майстерність телеведучого, інтонація, ритм, артикуляція, бренд.*

Olha CHERNIAVSKA,

orcid.org/0009-0006-0896-7146

Lecturer at the Department of Audiovisual Techniques

Taras Shevchenko National University of Luhansk

(Poltava, Ukraine) helga.cher09@gmail.com

Anatoliy MISHYN,

orcid.org/0000-0002-9325-3204

Member of the National Union of Journalists of Ukraine,

Lecturer at the Department of Audiovisual Techniques

Taras Shevchenko National University of Luhansk

(Poltava, Ukraine) avmishyn@ukr.net

MASTERY OF A TV PRESENTER: BROADCASTING TECHNIQUE AND EFFECTIVE COMMUNICATION IN POLTAVA MEDIA

This article examines important aspects of television presenter skills, focusing on broadcasting techniques and effective communication in the media environment of Poltava. Key elements of a successful presenter are discussed, such as clear

and distinct speech, proper articulation, variation in tempo, and the use of pauses for effect. Attention is also drawn to the importance of interacting with the audience, creating a warm atmosphere and maintaining interest through questions and stories. In addition to speaking techniques, the article also examines aspects of effective communication, including working with producers and editors, maintaining authenticity, and developing a presenter's personal style. The author provides practical advice and examples that can be useful for presenters of TV programs in Poltava media companies and will help improve the quality of their performances in front of the audience.

The purpose of the article. Analyze the broadcasting technique of leading Poltava TV channels (IRT, PTV): intonation, rhythm, volume and provide practical recommendations. Research objectives: 1. Research the activities of leading Poltava media based on their approach to preparing for broadcast. 2. Analyze video or audio materials with on-air performances by TV presenters to identify effective and ineffective speech techniques.

Conclusions. Presenters must carefully prepare for each presentation, developing a clear structure and skillfully using speaking technique. Insufficient preparation can cause the audience to lose interest and reduce the impact of the speech.

Clear, expressive and varied speech plays an important role in attracting and maintaining the attention of viewers. Correct articulation, use of intonation and pauses help emphasize important points and maintain the interest of the audience.

Effective communication with viewers is key to maintaining interest and building a connection. Presenters must be open to interaction, respond to questions and comments, and create an emotional connection with the audience.

A unique personal style helps presenters stand out from others and capture the audience's attention. It is important to develop your brand and style to maintain the loyalty of your viewers.

It is important for leading Poltava media to understand the characteristics and needs of the local audience. They must be open to learning and responding to media trends and issues that are important to Poltava and its residents.

Key words: presenter of television programs, speech on television, broadcasting technique, skills of a TV presenter.

Актуальність теми дослідження. В умовах швидких технологічних та культурних змін, а тепер і в умовах російської агресії ведучі телевізійних програм мають бути не лише інформаційними посередниками, але й вміними комунікаторами та емоційними лідерами.

Перш за все, висока конкуренція на ринку медіа створює потребу у ведучих, які можуть ефективно привертати та утримувати аудиторію. Здатність привернути увагу глядачів усе важливіша у світі, де велика кількість телеканалів та стрімінгових платформ пропонують величезний вибір контенту.

Спілкування з глядачами у віртуальному середовищі стає все більш значущим. Соціальні мережі та інші онлайн платформи створюють прямий канал спілкування між ведучим і аудиторією. Тому важливо, щоб ведучі були відкриті для взаємодії та могли ефективно комунікувати зі своєю аудиторією та критиками.

Крім того, в контексті полтавських медіа, ця тема є особливо актуальною через постійний розвиток регіональних телеканалів і медіа-проектів. Ведучі Полтави мають можливість вплинути на свою аудиторію, висловити думки та погляди на важливі питання для місцевої спільноти.

Отже, дослідження майстерності ведучого програм телебачення у полтавських медіа є важливим не лише для самого медіа-середовища регіону, але й для всієї сучасної телевізійної індустрії, де вірогідно найбільш впливовими стають ті, хто володіє не лише інформацією, але й вміннями ефективно комунікувати та вражати аудиторію.

Постановка проблеми. Ведучі стикаються з проблемою недостатньої підготовки до виступів. Це може виявитися у відсутності ясної структури виступу, нечіткій передачі інформації, або навіть відсутності вміння ефективно вести діалог з гостями чи аудиторією. У ведучих часто бувають проблемами в артикуляції, інтонації, темпі мовлення та використанні пауз. Це може впливати на зрозумілість та ефективність сприйняття інформації аудиторією. Для ведучих Полтави важливо розуміти специфіку місцевої громади, її цінності та особливості. Недостатнє знання про регіон може призвести до неправильного тлумачення подій та неадекватної реакції аудиторії. А якщо врахувати стрес, через постійні ракетні атаки росії, то проблема професійного і морального вигорання стає основною перешкодою для створення якісного інформаційного контенту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті Оксани Кушнір «Орфоепічна культура в ефірі сучасного дитячого телебачення (за матеріалами тернопільських телеканалів)» розглядаються основні характеристики орфоепічної культури, яка присутня в сучасному телевізійному мовленні. Також обґрунтовується, журналісти програм повинні мати навички орфоепії. Запропоновано ідеї для покращення культури усного мовлення регіональних журналістів. У статті «Аналіз мовлення телеведучих новин на «УТ-1» та «1+1»» розглядається та аналізується мовлення ведучих новин державних і приватних телеканалів, а також пропонуються рішення для покращення мови в ефірі. У статті Христини Біло-

граць та Ангеліні Нечипір розглянуто мовностилістичні помилки ведучих відомих українських телеканалів. У статті М. В. Нагорняка «Типологія мовних помилок ведучих інформаційних програм Національного радіо» подана і охарактеризована класифікація типових мовних помилок, які використовують ведучі інформаційних програм Національного радіо під час передавання інформації в прямому ефірі. У статті також наголошується на тому, наскільки важливо вирішувати проблеми, пов'язані з формуванням культури мовлення радіоведучих і розвитком їхньої духовності. Дослідження Галаджун і Войцехівської спрямоване на аналіз значення правильного мовлення у роботі телеведучого на прикладі ведучих програм телеканалу «1+1», виокремлено основні порушення мовних норм та запропоновано шляхи їх усунення. У статті Поповича Н.Ф. «Специфіка розвитку техніки мовлення майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи» досліджено особливості розвитку техніки мовлення майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, обґрунтовано необхідність навчання студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», з'ясовано ефективні методи розвитку техніки мовлення та визначено роль ефективного володіння технікою мовлення у професійній діяльності працівників інформаційних відділів, бібліотекарів та архівістів.

Мета статті. Проаналізувати техніку мовлення ведучих полтавських телеканалів (ІРТ, РТВ): інтонацію, ритм, гучність та надати практичні рекомендації. **Завдання дослідження:** 1. Дослідити діяльність ведучих полтавських медіа щодо їхнього підходу до підготовки до ефіру. 2. Проаналізувати відео- або аудіоматеріали з виступами телеведучих в ефірі для виявлення ефективних та неефективних прийомів мовлення.

Основний матеріал дослідження. Телебачення є одним з найпоширеніших та впливових засобів масової комунікації в сучасному світі. Ведучі телепрограм відіграють ключову роль у забезпеченні якості та ефективності передачі інформації глядачам. Однак, успішний ведучий – це не лише той, хто володіє глибокими знаннями у своїй галузі, але й той, хто має високу майстерність у техніці мовлення та вміє ефективно комунікувати на екрані.

Одним з головних елементів успішного виступу ведучого є його техніка мовлення. Чисте, чітке та емоційне висловлювання допомагає привернути увагу глядачів та утримати їх упродовж всієї передачі. Основними аспектами техніки мовлення є: 1) артикуляція та вимова; 2) інтонація та

ритм; 3) контроль голосу; 4) контроль дихання (Попович, 2020).

Ведучий повинен чітко та різко вимовляти кожне слово, уникаючи недоліків у вимові, які можуть завадити розумінню. Вправи на вдосконалення артикуляції та вимови є важливою частиною тренування професійного ведучого.

Техніка мовлення на телепрограмах – це конкретне використання ведучим мовних засобів у процесі спілкування з глядачами та гостями студії з метою донесення інформації та формування громадської думки щодо певної проблеми. Тому правильний підбір мовних засобів, має неабияку вагу для донесення конкретного повідомлення для глядача.

Орфоепічні правила вимови звуків, звукових комплексів і наголошення звукового потоку є основою усного літературного мовлення. Нормативна артикуляційна база, вміння правильно вимовляти звуки та інтонувати звуковий потік є основою правильної вимови, яка гарантує чистоту та зрозумілість екранного мовлення (Кушнір, 2017).

Зміна темпу мовлення, акцентування ключових слів та використання різноманітних інтонацій допомагає зберегти інтерес аудиторії протягом програми. Ритмічне та динамічне мовлення робить виступ більш цікавим та зворушливим.

Вміння контролювати голосовий тембр, гучність та виразність дозволяє ведучому передавати різні емоції та підкреслювати важливі моменти програми.

Крім техніки мовлення, успішний ведучий також має володіти навичками ефективної комунікації, які допомагають побудувати зв'язок з аудиторією.

Ведучий повинен вміти створювати теплу та довірливу атмосферу, в якій глядачі відчують зв'язок з ним. Використання особистих історій, гумору та емпатії допомагає залучити увагу та зацікавленість аудиторії.

Ведучий має уважно контролювати свою міміку, жести та поставу, оскільки ці елементи також є важливими для ефективної комунікації на екрані. Вони доповнюють та підкреслюють вербальний меседж ведучого.

Успішний ведучий вміє адаптувати свій стиль та мовлення до конкретної аудиторії, враховуючи їх вікові, культурні та соціальні особливості.

Усі ці елементи техніки мовлення та ефективної комунікації на екрані є важливими для досягнення успіху в ролі ведучого телепрограм. Працюючи над вдосконаленням цих навичок, професійні ведучі забезпечують високу якість і вплив своїх передач, створюючи незабутні враження у своїх глядачів.

Неправильна вимова звуків у ненаголошених позиціях найчастіше відбувається через орфоепічні стандарти, які контролюють правильну вимову звуків, звукосполучень і наголошення слів. Наголошування правильно слів є однією з проблем для ведучих. Це пов'язано з тим, що люди не знають правил наголошування слів, які часто використовуються в українській мові. Це також може бути пов'язано з тим, що українська акцентуаційна норма має свої особливості, оскільки на наголос впливають діалекти та інші мови. Репортери та телеведучі також часто використовують неправильно наголошені слова в своїх виступах. Доволі часто можна помітити помилкове наголошування іменників, прикметників, дієслів, займенників, прислівників, числівників, сполучників (Білограць & Нечипір, 2019).

Також є проблемою для ведучих відмінювання слів. Зустрічаються помилки в узгодженні частин мови, роду, числа або відмінка. Крім того, деякі ведучі мають дуже нерозбірливе та нечітке мовлення. Деякі ведучі швидко читають текст, невизначено вимовляють звуки (відоме як ковтання), мають низький рівень ораторської майстерності, бувають занадто збудженими чи навпаки меланхолійними чи флегматичними (ms_marianna, 2013).

Аналізуючи виступи ведучих на полтавських телеканалах помітними факторами, що впливають на роботу є стрес, постійні дедлайни. Тому ефективне управління часом є ключовим аспектом виступу ведучого на телебаченні. Ведучий повинен уміти точно дотримуватися графіку програми, розподіляючи час між вступом, основною частиною та висновком. Збалансований розподіл часу дозволяє ефективно донести інформацію та уникнути зайвого інформаційного перевантаження аудиторії.

Робота на телебаченні може бути напруженою та вимагати швидкого реагування на несподівані ситуації. Ведучий повинен мати навички управління стресом, щоб ефективно працювати в умовах психологічного тиску та бути стійким та професійним у будь-якій ситуації.

Ведучому необхідно ефективно комунікувати. Також він повинен мати глибокі знання у своїй галузі та якісно готуватися до кожного виступу. Ретельна підготовка дозволяє ведучому впевнено виступати перед камерою та достовірно передавати інформацію глядачам.

У випадку програм, які передбачають інтерв'ю з гостями, ведучий повинен мати навички ведення бесіди та вміти ставити запитання, які стимулюють цікаві відповіді та розкривають головні теми передачі.

В цілому, майстерність ведучого програм телебачення полягає в поєднанні техніки мовлення та навичок ефективної комунікації на екрані. Професійні ведучі, які володіють цими навичками, стають справжніми лідерами в медіа-індустрії, здатними впливати на глядачів і змінювати їхнє ставлення до поданої інформації (Нагорняк, 2006).

Зважаючи на значущість та складність ролі ведучого програм телебачення, важливо також звернути увагу на постійне вдосконалення своїх навичок та знань. Для досягнення високого професійного рівня ведучий повинен залучати до свого розвитку різноманітні ресурси та методи, такі як: 1) тренування перед камерою (перед дзеркалом); 2) постійне професійне навчання; 3) самоаналіз своїх виступів; 4) співпраця з професійними тренерами.

Регулярні тренування перед камерою допомагають ведучому набутися впевненості в собі та володіти кращим контролем свого мовлення та виразності. Такі тренування дозволяють виявляти та виправляти слабкі моменти у виступі (Галаджун & Войцехівська, 2015).

У медіа-індустрії постійно відбуваються зміни та інновації. Ведучий повинен бути в курсі останніх тенденцій, технологій та підходів до ведення програм, тому постійне професійне навчання є необхідним для його успіху.

Аналіз власних виступів та отримання обґрунтованого зворотного зв'язку від колег, тренерів і глядачів допомагає ведучому виявляти свої сильні та слабкі сторони, а також розвивати свої навички.

Професійні тренери можуть допомогти ведучому вдосконалити свою техніку мовлення, навички комунікації, надати корисні поради та рекомендації для підвищення ефективності його виступів.

Загалом, успішний ведучий програм телебачення – це професіонал з широким спектром навичок, який постійно вдосконалюється та адаптується до змін в медіа-індустрії. Володіння технікою мовлення та ефективною комунікацією на екрані, разом з постійним розвитком особистих і професійних якостей, дозволяє ведучому займати провідні позиції у своїй галузі та впливати на масову аудиторію.

На сучасному телебаченні важливо володіти навичками використання технічних засобів, таких як: телесуфлер (телепромтер), графічні ефекти, аудіовізуальні презентації тощо. Ведучий повинен бути вміти користуватися необхідними засобами, щоб забезпечити змістовність, плавність та професіоналізм виступу.

Телевізійна індустрія постійно змінюється, і ведучі повинні бути гнучкими та готовими адаптуватися до нових форматів програм і технологій. Вони повинні володіти знаннями про сучасні тренди й інновації у своєму полі, щоб забезпечити конкурентоспроможність своїх передач.

Успішні ведучі часто мають свій унікальний стиль та особистий бренд, який вони просувають у медіа-просторі.

Нарешті, важливо пам'ятати, що майстерність ведучого програм телебачення – це постійний процес вдосконалення та розвитку. Професійні ведучі постійно працюють над покращенням своїх навичок, вивчаючи нові методи та техніки, а також отримуючи фідбек від глядачів та колег. Тільки завдяки постійному самовдосконаленню вони можуть залишатися високо оціненими та впливовими фігурами в сфері телевізійного мистецтва.

Професійне мовлення виступає ключовою складовою успішного ведучого телепрограм. Відмінне мовлення допомагає привернути увагу аудиторії, зберегти інтерес глядачів та передати інформацію чітко та переконливо. Нижче представлені деякі ефективні прийоми мовлення: 1) чіткість та виразність; 2) артикуляція; 3) темп мовлення; 4) паузи; 5) запитання до аудиторії; 6) використання історій та прикладів; 7) робота над емоціями; 8) підготовка та практика.

Голос ведучого має бути чітким та рішучим, а слова – виразними. Використовуйте різноманітність тону й інтонації для підкреслення ключових моментів і наголошення на важливих інформаційних деталях (Котляренко, 2019).

Для забезпечення чіткості мовлення важливо правильно артикулювати слова. Особлива увага має бути спрямована на вимову кожного звуку та слова, уникнення спотворення та музикальної мови.

Варіюйте темп мовлення залежно від контексту. Для надання інформації можна використо-

увати помірне темпу, а для підсумовування або акцентування уваги – швидше та динамічніше мовлення.

Використовуйте паузи стратегічно, щоб надати часу аудиторії на розсуд та сприйняття інформації. Паузи можуть також використовуватися для підкреслення важливих моментів або створення напруження.

Включення запитань до аудиторії може залучити їх у виступ та стимулювати активну увагу. Це може бути риторичне питання, яке ставиться для підсилення думки, або запитання, яке спрямовує аудиторію на роздуми.

Історії та приклади допомагають зрозуміти абстрактні поняття та зробити інформацію більш доступною. Вони також можуть зацікавити аудиторію та зробити ваш виступ виразним.

Емоційне вираження допомагає підсилити зв'язок з аудиторією та зробити ваш виступ більш привабливим. Виразність у голосі та міміці можуть допомогти передати ваші почуття та емоції.

Найважливішим чинником ефективного мовлення є підготовка та практика. Перед кожним виступом необхідно працювати над текстом, робити вправи для поліпшення вимови та інтонації, а також займайтеся артикуляцією та контролем голосу і дихання.

Ці прийоми допоможуть покращити якість мовлення та зробити виступи більш ефективними та цікавими для аудиторії.

Висновки. Отже, успішна майстерність ведучого програм телебачення у полтавських медіа вимагає від ведучих поєднання різноманітних навичок та вмій, включаючи високий рівень техніки мовлення, ефективну комунікацію з аудиторією, розвиток особистого стилю та сприйняття медіа-специфіки регіону. Ці аспекти дозволять ведучим стати впливовими та визнаними фігурами у медіа-середовищі Полтави, забезпечити успішність виступів і популярність серед глядачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ДЖЕРЕЛ

1. ms_marianna. *Аналіз мовлення телеведучих новин на «УТ-1» та «1+1»*. Національний університет «Острозька академія». 2013. URL: <https://naub.oa.edu.ua/analiz-movlennya-televeduchyh-novyn-na-ut-1-ta-11/>
2. Білограць, Х., & Нечипір, А. Мовностилістичні помилки ведучих. 2019. doi: <https://doi.org/10.23939/sjs2019.01.129>
3. Галаджун, З., & Войцехівська, С. Мовленнєві аспекти роботи телеведучого. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2015. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2015_5_33
4. Котляренко, С. В. Культура техніки мовлення студента-філолога – запорука успіху у професійній діяльності. 2019. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27337>
5. Кушнір, О. *Орфоепічна культура в ефірі сучасного дитячого телебачення (за матеріалами тернопільських телеканалів)*. Тернопіль: Медіапростір. 2017. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9360/1/11Kushnir.pdf>
6. Нагорняк, М. В Типологія мовних помилок ведучих інформаційних програм Національного радіо. 2006 URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2119>

7. Попович, Н. Специфіка розвитку техніки мовлення майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Інноваційна педагогіка*. 2020. doi:<https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.3-2>

REFERENCES

1. ms_marianna. (2013). Analiz movlennia televeduchykh novyn na «UT-1» ta «1+1». [Analysis of speech of tv news hosts on “UT-1” and “1+1”] Natsionalnyi universytet «Ostrozka akademiia». URL: <https://naub.oa.edu.ua/analiz-movlennya-televeduchykh-novyn-na-ut-1-ta-11/> [in Ukrainian].
2. Bilohrats, Kh., & Nechypir, A. (2019). Movnostylistychni pomylyky veduchykh. [Linguistic-stylistic errors of the presenters] doi:<https://doi.org/10.23939/sjs2019.01.129>. [in Ukrainian].
3. Haladzhun, Z., & Voitsekhivska, S. (2015). Movlennievi aspekty roboty televeduchoho. [Speech aspects of a tv host’s work] Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho instytutu presoznavstva. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2015_5_33. [in Ukrainian].
4. Kotliarenko, S. V. (2019). Kultura tekhniky movlennia studenta-filoloha – zaporuka uspikhu u profesiinii diialnosti. [The culture of speech techniques of a philologist student is the key to success in professional activities] URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27337>. [in Ukrainian].
5. Kushnir, O. (2017). Orfoepichna kultura v efiri suchasnoho dytiachoho telebachennia (za materialamy ternopilskykh telekanaliv). [Spelling culture on the air of modern children’s television (based on materials from Ternopil TV channels)] Ternopil: Mediaprostir. URL : <http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9360/1/11Kushnir.pdf>. [in Ukrainian].
6. Nahorniak, M. V. (2006). Typolohiia movnykh pomylyok veduchykh informatsiinykh prohram Natsionalnoho radio. [Typology of speech errors of the leading information programs of the National Radio.] URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2119>. [in Ukrainian].
7. Popovych, N. (2020). Spetsyfika rozvytku tekhniky movlennia maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinoi, bibliotechnoi ta arkhivnoi spravy. [Specificity of the development of broadcasting techniques of future specialists in information, library and archiving] *Innovatsiina pedahohika*. doi:<https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.3-2>. [in Ukrainian].